

A kultúra forintjai

Ápoljuk hagyományainkat és újat teremtünk

A DÉLÉP e vidék egyik legnagyobb vállalata. Mintegy négy és fél ezer ember dolgozik naponta az építkezéseken. A vállalat éves költségvetéséből körülbelül 200 ezer forintot fordíthat dolgozóinak nevelésére, kulturálódására, az ünnepekre. Ennyivel kell gazdálkodniuk úgy, hogy minden területen a lehető legtöbb ember érezze ezeknek a forintoknak szellemi értékeit. Ha egy számítást végzünk, megállapíthatjuk, hogy egy év alatt egy dolgozóra körülbelül 44 forint jut ebből az összegből. Ha így gondolkodnánk, nevelésesen kicsinek, bosszantóan kevésnek találhatnánk. De ez a pénz nem a zsebekbe csúsztatott négy darab „zöldet” jelent, hanem kellemesen eltöltött estéek filmélményeit, tanulságos délutánok emlékeit és szívét melegen virágszálat. Mert hová is kerül ez a pénz, mire is használják a kultúra forintjait?

A DÉLÉP kulturális életének bázisa, centruma a hatalmas munkásszálló, ahol 800 dolgozónak igyekeznek otthon teremteni. Ilyen bázisokhoz kell kötni a kulturális életet, hiszen mindannyiunk által köztudott az építőiparban az óriási fluktuáció, a vándorló brigádok, a szétszórtan dolgozó munkások, a sok bejáró problémája. A munkásszálló vonzóerejét igyekeznek kihasználni. A szálló kultúrfelelőse most végzi a debreceni tanítóképző népművelés-könyvtár szakát, hogy lelkesedése és energiája mellé szakavatott kéz és a szakmai tudás párosuljon. A munkásszálló lakói ezekben a napokban töltik ki azokat a kérdőíveket, melyek kulturális, szórakozási és tanulási igényeiket méri fel. Az ívek feldolgozása utáni tapasztalatok megjelölik majd az elkövetkező évek legfontosabb feladatait. Addig a jól bevált formákat fejlesztik tovább, a hagyományossá vált szervezetekben dolgoznak. Rendszeres filmvetítéseket tartanak és a mintegy ezer kötetes könyvtár nyitvatartását szeretnék heti két alkalomról háromra bővíteni. Ez az ezer kötet bizony nem sok, mert ha a szálló minden lakója egyet kikölcsönözne, hírmondója is alig maradna a könyvtárnak. Mégis, a tapasztalatok azt mutatják, hogy az olvasói igényeket kielégíti.

A forintok jelentős részét követelik az alkalmi rendezvények: szellemi vetélkedők, író-olvasó találkozók, TIT-előadások, bálak. De jut

a felnőttoktatásra is. Különcsoportok alakultak a munkásszálló égíse alatt, melyeknek tagjai az általános iskola felső tagozatának osztályait végzik.

A vállalat dolgozóinak körülbelül 30–40 százaléka 30 éven aluli fiatal. Ezért szerencsés, hogy a szakszervezet titkára, Somogyi Gyula is fiatal ember. Fiatal korára és beosztására nézve is. Talán a véletlenek e szerencsés összejárása eredményeképpen gondolkodnak megkülönböztetett figyelemmel a fiatalokra. Ezért hozták létre az ifjúsági klubot, a magnósok klubját és a többi, fiatalok érdeklődését megmozdító fórumot. Nem sajnálják a forintokat tőlük. Ez is a fluktuáció elleni harc egyik formája, ezzel is igyekeznek gyarapítani a törzsgárdát és a szervezett dolgozók arányát, mert azal bizony nemigen dicsekedhetnek. Az optimális 80–85 százalékos szervezethez helyett a DÉLÉP dolgozóinak csak 74,3 százaléka szervezett munkás.

Ennek az évnek egyik fő feladatát a szervezési versenyben jelölte meg a vállalat vezetése.

A vállalat most készül egységes formaruhát csináltatni jeles, sokféle szereplő munkáskórusának, a Ladvánszky-kórusnak. A sándorfalvi kultúrotthonuk a

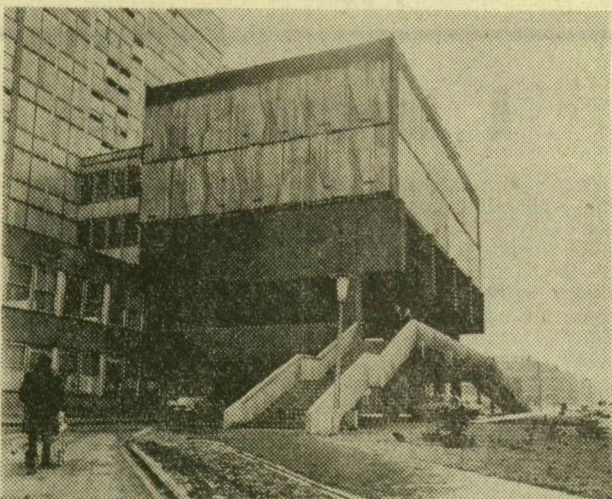
község legnagyobb kulturális és szórakozási vonzóereje. Egyelőre a „fehér asztaloknak” van a legnagyobb sikere, de mindenki érzi a továbblépés szorító igényét. A vállalat ifjú családosi szívesen tartják névadó ünnepségüket együtt, közösen a vállalat kultúrtermében, ami azt bizonyítja, hogy az esemény szépségét, családi-baráti jellegét emlékeztetéssé tudták tenni. Hagyomány már, hogy a Szegedi Nemzeti Színház egy előadására megvásárolja a jegyeket a vállalat. A legjobban dolgozó munkások jutnak így színházi élményhez. Áprilisban a Gül Baba előadását tekintik meg. Anyák napja, nőnap, Télapó ünnep... — az év apró eseményei, melyeknek megünneplése is a vállalat hagyományai között szerepel. Nem a nagy ajándékozások napjai ezek, de a figyelmesség, a megemlékezés kedves pillanatai.

A vállalat legjelentősebb eseménye minden évben az építők napja. Ezekben a májálisonok kétezer dolgozónál is többen élvezik a különböző kulturális és sportrendezvényeket.

Ha ezek után összeadjuk, hány embert, hány dolgozót érintenek a kultúra forintjai a DÉLÉP-nél, nem lehet okunk panaszra. Vannak még becserkészetlen területek igaz, de a jól bevált hagyományok mellett az újak megteremtésén is energiát és fáradságot nem ismerve munkálkodnak.

T. L.

A fejlődő Kazincbarcika

A közeljövőben ünnepli 20 éves fennállását Kazincbarcika. A már csaknem 30 ezer lakosú városban, amely a Borsodi Vegyikombinát tőzsomzedságában épült, megkezdtek a miskolci házigyár elemeiből készült lakóházak építését. Több lakóházat már át is adtak rendeltetésének. Az új városközpont kiépítése folyamatban van. Itt épült fel az áruház, a művelődési központ és a városi tanács épülete. Képünkön: A kórház bejárati homlokzata

az ésszerű anyagtakarékosság, a rendszeres költséglemezés, az anyagigény pontos körülhatárolása az anyagnormák betartásával a szigorú bizonylati rendszer — a kivételezés és elszámoltatás lazaságainak megszüntetése — elengedhetetlen feltétele annak, hogy az anyagnak, a félkész terméknek, az alkatrésznek becsülete, a szó szoros értelmében értéke legyen. Ami ma a legtöbb helyen nincs meg. Nincs, mert drága színesfémek tonnái kerülnek főlegesen hulladékba. Acélöntvények ezer tonnát forgácsolják le, csupán azért, mert hiányzik a kellő méretválaszték. Építőanyagok hevernek szerteszét, alkatrészeket dobálnak sejtbe, a tárolás, a szállítás tovább növeli a veszteségeket..., a legóvatosabb becslések szerint is évente milliárdok mennek veszendőbe.

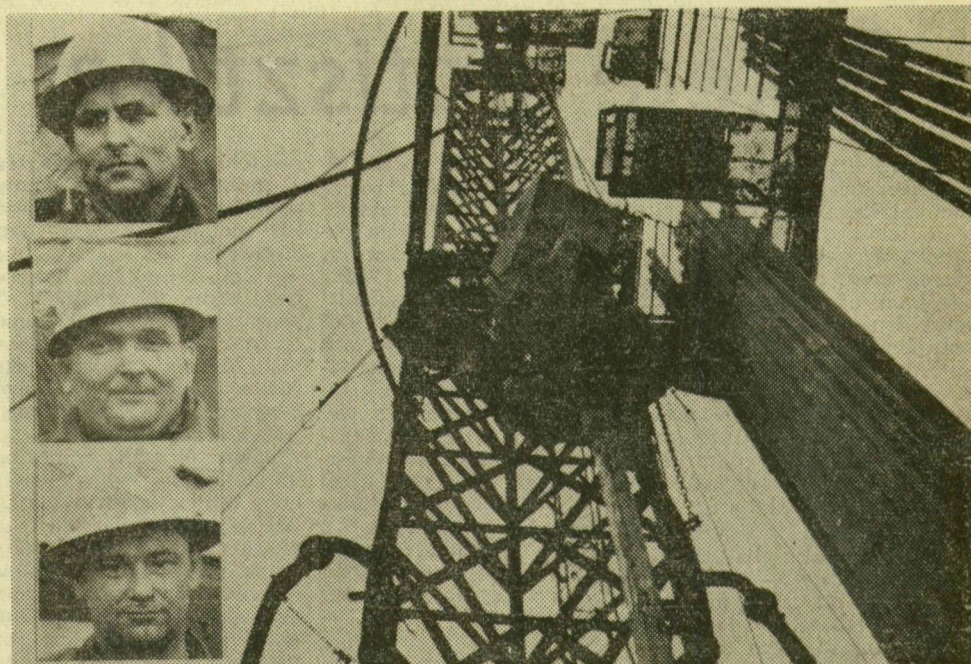
Két részre bontható a veszteség. Az egyik: a gazdaság egészét átfogó anyagellátás akadása, a belőle következő kényszerű anyaghelyettesítés, a mére szabotosság elengedése, a szál-

lítás egyenetlenségek, az árrendszer ellentmondásossága stb. A másik: a gyárakban, vállalatoknál tapasztalható, olykor meglehetősen lazaságok. Termékek ezrei kerülnek úgy gyártásra, hogy nem dolgoztak ki anyagnormát, a műhely, az üzem szinte tetszés szerint vételez ki a raktárból mindent, amit csak gondol, s a gyártás befejezésekor sem kéri számon senki, mi mire ment el. A gazdasági reform támasztotta nagyobb követelmények mindenütt érezhetőek, de érdekes módon e nagyon fontos kérdésnek, az anyagköltségnek jut a legkisebb figyelem. Mintha a nagy anyaghiány, a magas költség valami átok lenne, amit viselni, szenvedni kell. S közben lehetőségek sokasága marad kihasználatlanul. Az ötvöztött alumínium sűrűn célszerűbb, mint a színesfém, a műanyag cső főlegesen tenné a savaktól mart vezetékek rendszeres cseréjét, a korrózióvédelemre költött százazrek milliókat kamatoznának, s az áttekinthető bizony-

lati rendszer, az anyagnyilvántartás gépesítése elejét venné a pocskékolásnak, s fölös készlethalmazásnak... Csak éppen törődni kellene mindezzel, figyelni rá, kapni a lehetőségek után.

Sok a panasz a termelőüzemekben: emelkednek a költségek, szigorúbb az adózási rendszer, nehezebb a nyereségtér teljesítése. Igaz. Ám e panaszok enyhítését sűrűn ott keresik, ahol legkisebb a haszon: az adóterhek könnyítésében — főként a helyben, a tanácsoknak fizetett adó esetében —, az eszközleltési járulékok fizetése alóli mentesítésben... A legfőbb tétel, az anyagköltség meg marad. Arra még papír, ceruza is ritkán jut, nem hogy alapos elemzés, piaci helyzet-megítélés, összetétel-változtatásra serkentő javaslat; a szó szoros értelmében vett anyagköltség meg marad. Az anyag is pénzbe kerül. Mindannyiunk pénzébe.

M. O.

Olajkútnál

Valahol Ferencszállás közelében, olomszürke ég alatt dolgozik a fűtőtorony. Olyan, mint valami sziget a tengeren, körülötte sár, amelynek csak a terepjáró meg a láncfalpas traktor merész-kedhet neki. Azok is csak lassan, lépésről lépésre csúsznak előre a zsíros, süppedő talajon.

Akit enged a munkája, bebújik a vastemezbódéba a duruzsoló olajkályha köré.

A FŐ-MOTOROS

A csendes overális ember a fő-motoros. Balogh Péter a neve, Szegedről, Tarjánból hozza mindennap reggel a váltókocsi és viszi vissza négy órakor.

A szerencsések közé tartozok, akiket egy műszakba osztanak be. En meg Mayer Ferenc ezeket a nagy Dieseleket tartjuk rendben, mert nem szabad megállniuk. Az a legrosszabb, ha állnak, akkor sokkal nehezebb őket újból életre keltetni.

Régóta dolgozik motorokkal?

Azt kérdezi, mióta vagyok az olajosok között? Elmondhatom. 1950-ben Mezőkészen vettek fel kulcsosnak, azaz segédmunkásnak. Aztán a sors úgy hozta, hogy a motorok mellett kötöttem ki. Szép lassan elvégeztem a tanfolyamokat, ugyanis fodrász a tanult mesterségem. (Ha előlről kezdhetném, bizony talán azt folytatnám. De akkor szóba se álltak velem.) Valami olyat mondtak: a férfi menjen férfinak való munkára. Van ebben valami, én például kibékültem az olajbányászattal. Igaz, a fele egészségemet elvitte. Tetőtől talpig izületes vagyok. Járók az orvoshoz, mint valami hipochonder. A kiírást viszont szeretném elkerülni. Két gyermekem van, az aszszony csak nemrég ment el dolgozni, kell a pénz.

— Merre járt ezzel a munkával?

— Battonyán, Szolnokon, meg itt Algyón, Szeged környékén. Itt találok a legjobbnak a helyzetet. Megszoktuk Szegedet, azt se bántam, ha nyugdíjig kitaratana a fűrnivaló. Persze, ez még 18 év. S ki tudja, addig hova parancsol a vállalat? Egyébként is nyugdíjas olajbányászból nagyon kevés van. Nálunk addig nem nagyon tart el az ember.

— Annyira fárasztó?

— Inkább kíméletlen. Tudja, nem egészen olyan egyszerű ahogy az írók, meg maguk leírják. Az olajbányászat szerintem nem első-sorban pénzen, hanem embereken múlik. Ez a munka ugyancsak próbára teszi a szervezetet. Meg a lelket is.

— Maga nem szerette meg?

— Megszeretni? — En azt mondanám, hogy megszoktam. A koránkelést, a sarat, az ebédnélküliséget, a ragados piszkot nem lehet megszeretni. Csak megszokni. Hogy mégis itt vagyok ennyi év után? Ezen már én is gondolkodtam. Nem tudom megmondani, hogy miért ragaszkodunk.

Balogh Péter főmotoros kinéz az ablakon, de szeme nem a gépen van. Mezőkészen néz, aztán visszafordul. Talán a többiek is így gondolkoznak, bár erről nem szoktunk beszélgetni — teszi hozzá csendesen.

A LAKATOS

az ember? — szólal meg a sarokban a széles arcú Mayer Ferenc, az üzemlakatos. — Amit Balogh mond, teljesen igaz. De az szintén, hogy lassan 15 éve csinálom én is. 1965-ben kerültem Szegedre. En Nádudvaron kezdtem, szakmunkásként, meg azt se mondhatom, hogy máshol ugyanazt a 3200–3500-at nem keresném meg. Gondolja csak el, al-bérletben laktunk az elején, majdnem három évig, a fim is ott született. De eszembe se jutott, hogy be-menjek az irodára és elkérjem a könyvemet. Aztán kikerekedett itt az életünk. A vállalatól Odessza lakónegyedben lakást kaptunk, tartjuk a kapcsolatot a régi házigazdánkkal, Berényiékkel, meg Pestiékkel Dorozsmán; vannak barátaink, akikhez eljárnak. Hamarosan megszületik a második gyerekünk. Ki ér rá azzal foglalkozni, hogy más munkahelyet keressen? Az em-

bernek mindenütt dolgozni kell a kenyérért, s a biztos megélhetés komoly dolog. En hajdúbihari vagyok, ott elég messze kell menni egy valamirevaló állásért az iparban. Persze Szeged, az más...

A FŰRÖ-MESTER

Villogó fekete szemű, fekete

hajú ember a fűrőmester, Mónus Győző. Az RD 60-as berendezésnél ő is a törzsgárdába tartozik, hisz 1960 óta van a fűrősknál. Amikor Mayer idáig ér a beszedben, szinte válaszképpen mondja:

— Mit Szeged?... Olyan ez, mint a többi város, amit megjártunk. Hát mit lát belőle a magunkfajta kívülről? Kirakatok, tiszta vagy piszkos házakat, siető idegeneket. Mint minden nagyvárosban. Az élet a kútnál, meg a szálláson zajlik. Ami közte van: rázós utazás a váltókocsiban.

— És a család?

— Nőtlen vagyok. Hazajárók a szüleimhez, segíték nekik otthon, Beregböszörményben.

— S mit csinál az idejével a munka után?

— Persze mindennap nem mehetek haza, csak a dekad végén négy napra. Ha délelőtti vagyok — ez három nap összesen — a műszak után megtisztálkodok, felveszek egy tiszta inget, s elmegyek valamilyen vendéglőbe. Estére mindig kialakul valami. Háromezer-ötszázat keresek, ebből kétezeret elköltök egy hónapban. Mindig ebédelőben étezem, az összegben benne van az ebéd is, két üveg sörrel. Ismerem az összes szegedi vendéglőket.

— Színházba, moziba nem jár?

— Nemcsak én, hanem a többiek sem. Ehhez fáradt az ember, a műszak nagyon sokat kivesz belőlünk. Jobban megszoktuk a vendéglőt.

— Hol szándékozik letelepedni?

— Otthon. Nem itt. Engem nagyon csábít vissza a föld, a paraszti munka.

Február 4-én kezdődött a fűrás, az acélfej most kétezer méter mélységben forog. A torony talpazatát körül ponyva burkolja, hogy a bányászokat valamiképpen megvédje a szélről. De a ponyva nem sokat segít. Mindig eloldódik valahol a kötés, s mint valami nagy madár szárnya, csapkod; az acélszerkezeten meg áthúz a hideg...

Matkó István

Jánosy Lajos köszöntése

Jánosy Lajos akadémikust, az MSZMP Központi Bizottságának tagját 60. születésnapja alkalmából az MSZMP Központi Bizottsága szerdán köszöntötte. A Központi Bizottság üdvözlő levelét Óvári Miklós, a Központi Bizottság titkára adta

át. Jelen volt Ajtai Miklós, a KB tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, Nagy Miklós, a KB tudományos, közoktatási és kulturális osztályának vezetője és Erdy-Grúz Tibor, az Akadémia elnöke.